

YENİ ÜNİVERSİTE YASA TASLAĞININ TEMEL İLKELERİ

DOÇ DR NURKUT İNAN

BAŞKAN : DR TEVFİK DALGIÇ

KONUŞMACI : Doç Dr. NURKUT İNAN

BİLDİRİ | "Yeni Üniversite Yasa Taslağının Temel İlkeleri"

BAŞKAN — Değerli konuklar, gündemin ikinci bildirisini sunmak üzere Hukuk Fakültesi Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Nurkut İnan'ı çağırıyorum

Konusu : Yeni Üniversite Taslağının Temel İlkeleri

Buyurun Sayın Nurkut İnan

GİRİŞ

Üniversite yasa taslağına genel bir açıdan baktığımızda belirli başlıklar altında taslağı sistematize etmenin mümkün olduğunu görüyoruz. Bu başlıklardan bir kısmına yasanın, ya da taslağın temel ilkeleri diyebiliriz. Gerek ilke olarak, gerek konu olarak, ben yasada 12 adet başlık saptadım. Bunlardan 6 tanesine temel ilke diyebiliriz. Ben bu temel ilkelerden sadece 5 tanesine değinmek istiyorum. Yalnız bu başlıkları bilgi kabilinden sunmak isterim.

Birincisi ve benim ayrıntılı olarak değinmeyi tasarladığım ilke, bütünleşme ve merkezi yönetim ilkesi.

İkincisi, yine benim değineceğim ilkelere bir tanesi, demokratikleşme ya da yönetimin yaygınlaştırılması ilkesi.

Üçüncüsü, öğretim üyeliği kavramı.

Dördüncüsü, rotasyon ilkesi.

Beşincisi, tamgün ilkesi.

Benim açıklamalarım burada duracak, ama izin verirseniz başlıkları okumaya devam edelim.

Altıncısı, devlet-üniversite ilişkileri.

Yedincisi, özerklik kavramı Esasında özerklik, çok önemli bir ilke. Ama ben buna değinmeyeceğim. çünkü özerklik konusu, bu yasa taslağından çok Anayasanın bir konusu. Ayrıca şu düzeyde, özerklik konusu üzerinde yapılacak tartışmaların yasa taslağı açısından önemli bir katkısı olacağını da sanmıyorum

Devam edelim: sekizincisi, denetim; idari ve bilimsel denetim.

Dokuzuncusu, üniversite öğrenciliği kavramı ve üniversite öğrenci ilişkileri.

Onuncusu, öğretim güvenliği.

Onbirincisi, öğretim kadrosu dışındaki üniversite örgütü ve memurları.

Ve nihayet son onikincisi de, üniversitede disiplin sorunu; öğretim üyeleri açısından, memurlar açısından ve öğrenciler açısından.

Dediğim gibi, bunların altı tanesine temel ilke diyebiliriz. Ben bu temel ilkelerin özerklik dışındaki beş tanesine kısaca değinmek istiyorum.

BÜTÜNLEŞME İLKESİ

Milli Eğitim Temel Kanununun çeşitli maddelerinde, çeşitli vesilelerle yüksek öğretimin bir bütün olduğu hükmü yer almış bulunuyor. Özellikle, 37 ve 39 ncu maddelerinde bu bütünlük kavramına bir de içerik kazandırılmaya çalışılıyor. Örneğin 37 nci madde, "yüksek öğretim, ön lisans, lisans, lisansüstü seviyelerinde bir bütünlük içinde düzenlenir" hükmünü getirmiştir.

Ayrıca 39 ncu maddede, "yüksek öğretimin tümünü kapsayan bir planlama düzeni kurulur." hükmü yer almakta ve madde "Bu bütünlük içinde farklı seviyelerde öğretim yapan kurumlar bulunur" diye devam ediyor.

Halen yürürlükte olan 1750 sayılı Üniversiteler yasasına da baktığımızda, bu yasanın birinci maddesinin ilk cümlesinin, "Yüksek öğretim bir bütündür" olduğunu görüyoruz. Bu konuda şimdiki yasal durum böyle.

Milli Eğitim Temel Kanunu, yüksek öğretimin bir bütün olduğunu söylemesine karşın, yüksek öğretimin ana öğelerini, daha doğrusu örgütsel açıdan öğelerini üniversiteler, akademiler ve yüksek okullar olarak tanımlamış. Bunların da yapacakları öğretimin kanunlarla düzenleneceğini öngörmüş. Bu hükmüne uygun olarak da bugün ülkemizde değişik kanunlarla, değişik yüksek öğretim kurumları düzenlenmiş bulunuyor. Sayın Prof. Şengonca buna değindiler onun için ben daha fazla ayrıntıya girmek istemiyorum, ama bu konudaki kanunların uyumsuzluğu ve sayılarının çokluğu da hepimizin bildiği bir gerçek.

Taslağa gelince: Taslak, halen yürürlükte olan kanun hükümlerine oranla, önemli bir değişiklik getiriyor. Bu da Türkiye'de yüksek öğretim, üniversiteler içinde toplanmış bir bütündür, hükmü. Böylece bütünlüğü sağlamak çabası taslakta, daha elle tutulur, daha somut bir hale getirilmiş ve Türkiye'de, yüksek öğretimin tek sorumlusu olarak üniversite seçilmiş bulunuyor. Yüksek öğretimin üniversite tekeline bırakılmasının taslak açısından tek istisnası, önlisans okulları diyebileceğimiz okulların yine üniversite ile işbirliği yapmak koşuluyla Milli Eğitim Bakanlığının acabileceğinin öngörülmüş olması. Başka bir istisna taslakta yok. Taslak, bu madde ile öngördüğü ilkeyi nasıl uyguluyor? İzin verirsiniz kısaca ona da bakalım:

Bugün Milli Eğitim Temel Kanununun bir sonucu olarak Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarını, kabaca, üniversiteler, akademiler ve yüksek okullar olarak ayırabiliriz. Bu çok yerinde bir ayırım olmayabilir. Çünkü, bugün yüksek okullar, çok değişik yönetim sistemlerine, çok değişik yasal dayanaklara bağlanmıştır. Taslağa göre ise, gerek yüksek okullar, gerek akademiler, üniversite kavramı içinde toplanıyor. Taslak bunu şöyle gerçekleştirmek istiyor: Halen mevcut olan üniversiteler bu sıfatlarını koruyorlar, akademilerin bir kısmı üniversite haline geliyor, diğer bir kısmı akademi veya fakülte adı altında üniversitelere bağlanıyor. Bunun dışında tüm yüksek okullar ve okullar, (kesin bir ayırım olmamakla birlikte tasarı yüksek okulla okulu ayırmış) çeşitli üniversitelere bağlanıyor, çoğunlukla okul olarak, bazen de fakülte biçiminde.

Görüldüğü gibi, halen mevcut olan sistemin içinde bizim yaptığımız üniversite, akademi, yüksek okul ve okul ayırımına göre, nitelik değiştirmesi söz konusu olan tek kurum akademiler oluyor. Akademilerin bir kısmının üniversite olması bir kısmının ise üniversitelere bağlanması söz konusu.

Bütünleşmenin ilke olarak ayrılmaz bir parçası, pek tabii merkezi yönetim ilkesi. Örgütsel açıdan yapılan bir bütünleşme belirli organlara, belirli kurullara ya da kurumlara belirli yetkiler verilmediği sürece kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur. Taslak bu açıdan da genel bazı ilkelerden hareket etmiş durumda. Özellikle şunu belirlemek istiyorum: Üniversitenin kendi iç örgütü açısından, daha doğrusu üniversiteler arası toplumun kendi iç örgütlenmesi açısından taslağın getirdiği en önemli değişiklik, belki de örgütsel açıdan 1750 sayılı Kanunla bu taslak arasındaki en önemli fark. Üniversitelerarası Kuruldur. Bir defa Üniversitelerarası Kurul, taslağa göre tüzel kişilik sahibi ve geniş örgütlü bir kuruluş haline gelmiş. Sürekli çalışacak bir kuruluş olmuş. Şimdiki kesintili çalışma düzeyini kaldırmayı öngörüyor tasarı. Ayrıca, Üniversitelerarası Kurula, 1750 sayılı Yasaya oranla daha çok yetkiler verilmiş. Üniversitelerarası Kurulun yetkilerini incelediğimizde görüyoruz ki, 1750 sayılı Kanun ile Yüksek Öğretim Kuruluna verilmiş olan yetkilerin bir bölümü, aynı Kanunla Milli Eğitim Bakanlığına tanınmış olan yetkilerin bir bölümü Üniversitelerarası Kurula devredilmiş bir durumda. Bunlara ek olarak Üniversitelerarası Kurul yeni bazı yetkilerle de donatılmış. Bu yetkilerin ayrıntılarına girmek istemiyorum, ama akademisyenleri ilgilendiren iki yetkisine sadece kısaca değineceğim. Üniversitelerarası Kurula, lisans, yüksek lisans, doktora unvanlarına ilişkin ortak ilkeleri saptama yetkisi verilmiş. Bu yetki 1750 sayılı Yasanın sistemi içinde, Üniversitelerarası Kurulu bir yana bırakın, Senato'ya dahi bırakılmamış. Fakülte Kurullarına bırakılmış bir yetki idi.

Ayrıca, yüksek öğretim kurumlarına alınacak öğrenci sayısının saptanması yetkisi de Üniversitelerarası Kurula bırakılmış, şimdiye kadar bu yetki yine fakültelerin elinde olan bir yetkiydi.

Üniversitelerarası Kurulun organlarına da kısaca değinmek istiyorum.

Eskisine oranla biraz küçülmüş olan Üniversitelerarası Kurul bu düzeydeki tek kurul olmaktan çıkmış. Devamlı çalışacak bir yürütme kurulu öngörülüyor. Küçük bir kurul olarak kararların icrasını sağlıyor. Üniversitelerarası Kurul Genel Sekreterliği de geniş örgütlü ve devamlı bir birim haline getirilmiş. Kısacası Üniversitelerarası Kurul kendisine verilen geniş yetkileri uygulayabilecek biçimde örgütlendirilmeğe çalışılmış.

Fakat bu hüküm her nedense tasarının Millet Meclisine sunulan son metnine alınmamış. Bu durumda üniversitelerde görevli memur ve işçilerin her hangi bir biçimde yönetime katılmaları olanak dışı bırakılmış oluyor.

DEMOKRATİKLEŞME İLKESİ

Demokratikleşmeyi yönetimin yaygınlaştırılması biçiminde anlıyorum. Taslağı 1750 Sayılı Yasa ile karşılaştırdığımızda yönetimin yaygınlaştırılması iki düzeyde ortaya çıkar: Kurullara katılabilmek ya da seçilebilmek için gereken niteliklerdeki değişiklik, bu kurulları seçen kişilerin niteliklerindeki değişiklik.

Taslak öğretim üyeliği kavramını genişleterek (yani doktor asistanları da öğretim üyesi sayarak) her iki düzeyde de önemli ölçüde bir genişleme sağlamıştır. Ayrıca hemen hemen kurulların tümünde bu kurullara seçilmek için belirli bir akademik unvana ulaşmış bulunmayı koşul olarak öngörmemiştir. Yani yönetim yetkisi olan kurullara tüm öğretim üyeleri seçilebilecektir.

Yönetimin yaygınlaştırılmasını iki açıdan inceleyebiliriz:

1 — Yönetim yetkisi verilen kurulların üye sayısı açısından.

2 — Bu kurullara katılacak kişilerin nitelikleri açısından.

Bu açılardan taslağı incelediğimizde şu sonuç ortaya çıkıyor.

Bazı kurullarda, 1750 sayılı Yasaya oranla üye sayısı azaltılmış. Gerek Üni versitelerarası Kurulda, gerek üniversite senatolarında katılacak üye sayısı 1750 sayılı Yasaya oranla daha az. Örneğin üniversiteler, Üniversitelerarası Kurula seçilmiş üye olarak 2 yerine 1 üye, fakülteler ise, senatolara seçilmiş üye olarak 2 yerine 1 üye gönderecekler. Buna karşılık, bu genel kurul niteliğindeki kurullara katılanların sayısının azaltılmasına karşılık yürütme ile görevlendirilmiş olan kurulların sayısında önemli bir değişiklik yapılmamış. Tabii, kürsü yerine bölüm sisteminin benimsenmiş olması, yeni bir örgütlenme gerektirmiş, ama bunun dışında yürütme kurullarında önemli bir değişiklik yok sayısal açıdan.

Bunun tek istisnası fakülte yönetim kurulları. Bu kurullara uyeler seçilmeyecek. Yönetim kurulu dekan, önceki dekan, dekan yardımcıları, bölüm başkanları ile bazı konularda yüksek okul ve okul müdürlerinden oluşuyor. Yani fakülte yönetim kurullarının üye sayısı önemli ölçüde artmış olacak, ve bu kurullar seçimle oluşturulmayacak.

Taslakta yönetime katılanların nitelikleri açısından önemli değişiklikler var. Önce kısaca 1750 sayılı Yasanın sistemini görelim. Bu Yasaya göre Üniversitelerarası Kurula ve üniversite senatolarına seçilmiş ya da seçilmeden gelen üyelerin tümünün profesör olması gerekiyor. Ayrıca yine bu yasaya göre kürsü başkanlarının, bölüm başkanlarının, rektör ve dekanların profesör olması gerekiyor. Taslak, yalnız öğretim üyeliği kavramına genişletmekle kalmamış, yönetim kurullarını profesörlerin tekelinden de kurtarmış.

Taslağa göre, Üniversitelerarası Kurul üyelerinin, Üniversitelerarası Yürütme Kurulunun, senato üyelerinin profesör olması şartı yok, öğretim üyesi deniyor, öğretim üyesi kavramı da genişletilmiş olduğuna göre bu kurullara seçimle gelecek kişiler, profesör, doçent ya da yardımcı doçent olabiliyorlar.

Taslağa göre profesörün yönetim açısından önem kazandığı yerler yalnızca rektörlük ve dekanlık. Profesörden başka yerde söz geçmiyor. Örneğin, oldukça ilginç bir düzenleme de şu: Üniversitelerarası Kurul Başkanının profesör olması gerekmiyor bu taslağa göre, ama rektör ve dekanların profesör olması gerekiyor. Buna karşılık gerek rektör yardımcılarının, gerek dekan yardımcılarının profesör olması gerekmediği gibi, bölüm başkanlarının da profesör olması gerekmiyor.

Şimdi gelelim daha önemli bir konuya: Acaba yönetime, öğretim üyeleri dışında kimler katılabilir taslağa göre? Öğretim üyeliği kavramının genişletilmiş olduğunu da biliyoruz ama yine de bunlar dışında kimler katılabilecek?

Bilindiği gibi, 1750 sayılı Yasaya göre, öğretim üyesi dışındaki kişilerin katılabilecekleri en yüksek kurul, fakülte kurullarıdır. Buraya da asistanlar ve öğrenciler, fakülte kurulunun daveti üzerine ve yalnız dinlenmek üzere çağırılırlar, tam üye değildirler. Fakülte yönetim kurulunda bir asistan temsilcisi tam üyedir, öğrenci temsilcisi tam üye değil, yalnız söz hakkı olan ve davetle gelen bir üyedir. Bunun dışında 1750 sayılı Kanunda başka bir hukme rastlamıyoruz. Taslakta ise, öğretim yardımcılarının ve öğrencilerin özel hükümlerle belirli kurullara katılması öngörülmüyor. Katılabilecekleri en yüksek kurul senatodur. Senatolara, fakülte kurullarına, fakülte yönetim kuruluna, bölüm kuruluna ve bölüm yönetim kuruluna, öğretim yardımcılarının; (yalnız asistan değil, öğretim görevlileri, okutmanlar, çevirmenler, araştırma görevlileri vesaire), aralarından seçecekleri temsilciler ve öğrencilerin aralarından seçecekleri temsilciler tam üye olarak katılabiliyorlar. Ancak, bu seçimin nasıl yapılacağı, hangi oranda bunların bu kurullara katılabilecekleri Üniversitelerarası Kurulun yetkisine bırakılmış, Üniversitelerarası Kurul bunu bir yönetmelikle saptayacak.

Bu kademede karşımıza bir soru çıkıyor: Acaba öğretim yardımcılarını ve öğrencileri dışındaki üniversite mensuplarının durumu nedir? Diğer bir deyimle üniversitenin idari memurlarının ve işçilerinin durumları nedir? Bu konuda tasarıda bir hüküm yoktur. Taslağın eski halinde bir 13 ncu maddesi karşımıza çıkıyordu. Bu maddeye göre Üniversitelerarası Kurul, öğrenciler ve öğretim yardımcılarını dışındaki üniversite mensuplarının hangi kurullara hangi oranda katılacaklarına seçimlerinin ne biçimde yapılacağına ilişkin bir yönetmeliği taslağın bu 13 ncu maddesine dayanarak gerçekleştirebilecek idi.

Konumuzu ilgilendiren bir başka kurul da bölüm sisteminin zorunlu kılınmış olması. Bunun üzerinde çok fazla duracak değilim. Yalnız şu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum:

Taslak bölümün tanımını yaparken kesin sınırlar koymaktan kaçınmış. Tanım şöyle: "Bölüm, nitelik amaç ya da kapsam yönünden bir bütün teşkil eden, birbirini tamamlayan ya da birbirine yakın bilim dallarından oluşur"

Bu tanımın değişik, geniş ve dar yorumlara olanak tanıdığı açıkça görülüyor. Bilindiği gibi 1750 sayılı yasa bölümü zorunlu kılmamış olmakla birlikte bölüm sisteminin uygulanmasına olanak sağlamıştı. 1973'ten bu yana bölüm sistemini benimseyen üniversitelerde genellikle bölümler öğrencilere verilen lisans unvanlarına göre ayrılmaktadırlar. Yani her bölümün belirli bir öğrenci grubu okutması söz konusudur. Öğrenci Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu değil örneğin işletme yönetimi bölümü ya da ekonomi bölümü mezunu olur. Bölüm sisteminin zorunlu olması halinde öğrencilerini ayrı ayrı bölümlerden mezun etmeyen fakültelerde (Örneğin Hukuk Fakültesinde) kürsülerin bölüm biçiminde nasıl birleşeceklerini uygulama bize gösterecek

Taslağa göre benim anlayabildiğim kadarıyla bölüm sisteminin ana felsefesi akademik ve idari konulardaki kararların daha yaygın bir biçimde, daha demokratik bir süreç içinde alınmasını sağlamak. Bu nedenle bölümlerin büyük olması öngörülmüş. Ancak bir sayı ile sınırlama yapılmamış.

Bir hususa daha dikkatinizi çekmek isterim: Esas itibarıyla taslağın sistemi açısından bölüm kurulunun yetkileri çok az. Ana yetkiler bölüm yönetim

kuruluna verilmiş. Bunun da nedeni şu: Bölüm kurulunda ayrı ayrı bilim dalı rından gelmiş olan öğretim üyeleri bulunuyor. Böylece de bir oylama olduğunda, belirli bir bilim dalına mensup öğretim üyeleri, öbürlerini tabir caizse ezberlerler. Onun için yetkilerin önemli bir bölümü, bölüm yönetim kuruluna verilmiş ve bölüm yönetim kurulunda her bilim dalından (ki yanılmıyorsam bölüm dalı dediği bizim kürsü dediğimiz birimlere eşittir) bir öğretim üyesinin gelmesi sağlanmış. Böylelikle oy çokluğu açısından denge sağlanmaya çalışılmış.

ÖĞRETİM ÜYELİĞİ KAVRAMININ GENİŞLETİLMESİ İLKESİ

Şimdi üçüncü ilkemize geçmek istiyorum, öğretim üyeliği kavramı. Bunu kısaca açıklayacağım. Çünkü bunun herkesin çok fazla tartıştığı, hepimizin bildiği bir konu olduğunu varsayıyorum. Taslağa göre öğretim üyesi dediğimiz kişiler, profesör, doçent ve yardımcı doçentler. Öğretim üyesi kavramını şöyle tanımlayabiliriz: Kısıntısız olarak yönetime katılma ve bağımsız ders verebilme yetkisiyle donatılmış olan tüm üniversite mensupları. Taslaktaki yenilik, yardımcı doçentliğin oluşturulmuş olması. Yardımcı doçentler, doktorasını tamamlamış ve tıpta uzmanlık unvanını kazanmış olan asistanlardan yardımcı doçent olarak atanırlar. Bu atanmanın hangi koşullara göre yapılacağı, Üniversitelerarası Kurulun düzenleyeceği bir yönetmeliğe bırakılmış. Taslak profesörlüğe, doçentliğe ve yardımcı doçentliğe yapılacak atamaların tek bir yönetmelikle belirlenmesini öngörüyor. Yani bu atamaların ön koşulları ile gerekli formaliteler açısından bir paralellik gerekli.

Taslağın getirdiği yeniliklerden biri de doktora tarihinden itibaren işleyen doçent olma süresinin 4 yıldan 3 yıla indirilmiş olması. Doçent olmak için gerekli aşamalarda (Doçentlik tezi, kollokyum vs.) bir değişiklik yok. Yalnız yardımcı doçentlerin doçent olmak için deneme dersi aşamasından geçmeleri gerekmiyor.

Taslağın önemli hükümlerinden biri de asistanlık ve doktor asistanlık'ta (ya da yardımcı doçentlik) geçirilebilecek azami süre. Taslağa göre 6 yıl içinde doktor olamayan asistanın, doçent olamayan doktor asistan ya da yardımcı doçentin üniversite ile ilişkisi kendiliğinden kesiliyor. Bilindiği gibi aynı mahiyette bir hüküm 1750 Sayılı Yasa'da da vardı. Bu hüküm Cumhuriyet Halk Partisinin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesince Anayasa'ya aykırılık nedeni ile iptal edilmişti.

Yardımcı doçentlik ve doçentliğin, kesin olarak kadroya bağlı olmasına karşın, profesörlüğün ikili bir ayrıma tabi tutulmuş olması da bir yenilik. Kadrolu ve kadrosuz profesörlük arasındaki fark da bekleme süresinde kendisini gösteriyor. Doçentlikten sonra 5 yıl çalışmış olmak kadrolu profesör olmak için yeterli. Eğer kadro yoksa 7 yıl çalışarak kadrosuz profesör unvanı kazanılabilecek.

Öğretim üyeleri kademeleri arasında yani, profesör, doçent, ve yardımcı doçent arasında taslak bunların görev ve yetkileri açısından bir farklılaşma göstermemiş. Bunların tümünün, görev ve yetkileri birbirine eşit. Sadece rektörlük ve dekanlık için Profesör olmak gerekli.

ROTASYON İLKESİ

Rotasyon ilkesi belirli yörelerde bulunan ya da yeni kurulmakta olan yüksek öğretim kurumlarında öğretim üyelerinin zorunlu olarak çalışmalarını sağlayan sistem. Bu ilkenin yararları ve gerekliliği üzerinde durmak istemiyorum. Sadece Taslaktaki kurallara değineceğim.

Mecburi görev konusunu iki bölümde incelemek lazım: Birisi ders vermek, uygulamalı ders yönetmek vesaire. İkincisi, kadrosuyla birlikte atanmak. Bunları taslak kesin olarak birbirinden ayırmış. Şimdiye kadar 1750 sayılı Yasada ders vermek konusu, tamamen öğretim üyesinin ihtiyarına bırakılmıştı. Halbuki taslağın 46 ncı maddesine göre, başka bir öğretim kurumunda ders vermekle görevlendirilen öğretim üyesi, bu görevi kabule zorunludur. Bizim için daha önemli olan rotasyon dediğimiz, başka bir üniversitede görevlendirilmek hususu. Burada da yapılan tayini kabul zorunlu, gidilecek yerde çalışma süresi, genel ilke olarak iki yarıyıl, yani bir yıl ve bu çalışacak öğretim üyeleri, ad çekme yoluyla saptanıyorlar.

Yönetim ile görevli öğretim üyeleri, kendi bilim dalında ve kendi üniversitesinde tek olan öğretim üyeleri ad çekmeye katılmıyorlar. Ayrıca mecburi görevini yerine getirmiş olan öğretim üyesi o konuda çalışan tüm öğretim üyeleri görev yapmadan yeniden ad çekmeye dahil edilmiyor. Mecburi görev yerlerinde kendi isteği ile çalışmak isteyen öğretim üyelerine öncelik tanınıyor.

TAMGÜN İLKESİ

Gelelim son ilkemize; tamgün ilkesi İzinizle aynen okuyorum:

Gördüğünüz gibi çok kesin ve katı kuralla karşımıza çıkıyor, taslak.

Bu kuralın istisnaları yine taslakta öngörülmüş. Yalnız, istisnalarına geçmeden önce şu konuya kısaca değinmek istiyorum bu hükmün yorumu açısından. Hükmün amacının ne olduğunu biliyoruz. Onun ayrıntılarına girmek gerekmez. Ama bu hükmü bu katılığıyla uygulayacak olursak, örneğin, bir üniversite bünyesinde kurulacak bir üniversite öğretim üyeliği derneğinin yöneticiliğini yapabilecek mi acaba öğretim üyesi? Bu sorunun cevabını bulmak biraz güç. Ya da bilimsel araştırma için kurulmuş olan bir vakıfta yönetici olabilecek mi? Genel olarak herhangi bir dernekte ya da vakıfta yani ticari gayesi olmayan bir kuruluşta yöneticilik sıfatıyla ücretli ya da ücretsiz çalışabilecek mi? Özellikle ücretsiz çalışması halinde bunun cevabını ancak kısmen taslakta buluyoruz.

Taslağa göre öğretim üyeleri kamu yararına çalışan kuruluşlar ile kamu kuruluşlarında ücretsiz olarak çalışabilecekler. Bilindiği gibi "Kamu yararına çalışan" deyimi teknik bir terimdir. Dernek ve Vakıflara bu nitelik Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Bu durumda taslağa göre bir öğretim üyesi Çocuk Esirgeme Kurumunda yönetim kurulu üyesi olabilecek, buna karşılık Ekonomik Hukuk Araştırmaları Vakfında ya da ODTÜ Mensupları Derneğinde yöneticilik yapamayacaktır.

Öğretim üyelerinin kamu kuruluşlarında ücretsiz çalışması ile ücretli çalışması Taslakta ayrı ayrı hükme bağlanmış, ancak aralarındaki fark belirli değil. Öğretim üyesinin kamu kuruluşunda ücretsiz çalışması tamgün kuralına ilişkin maddede istisna olarak düzenlenmiş, ücretli çalışması da öğretim üyesi yardımına ilişkin maddede (yani rotasyon ilkesinin ana kuralını düzenleyen maddede) ele alınmış.

Öğretim üyelerinin üniversite dışında ücretli çalışmaları hakkındaki hüküm aynen şöyle: "İlgili bakanlıkların önerisi ve üniversite senatosunun kararı ile ihtiyaç duyulan durumlarda, üniversite öğretim üyeleri her türlü hakları saklı kalmak ve üniversitelerdeki özlük haklarından da yararlanmak kaydıyla, Bakanlıklarda ve diğer kamu kuruluşlarında görevlendirilebilirler." Burada sözü geçen "diğer kamu kuruluşlarının" ne olduğunu saptamak çok kolay değil. Bu, uygulama ve yorumla ortaya çıkacak. Örneğin KİT'lerde yani Kamu İktisadi Teşebbüslerinde çalışabilir mi öğretim üyeleri. Örneğin, TRT'de Merkez Bankasında çalışması mümkün müdür, değil midir? Bu sorular ancak uygulamaya geçildikten sonra cevaplarını bulabilecek.

Şimdi izin verirseniz konuşmamı burada noktalayayım. Dediğim gibi, sadece tasarımı aktarmakla görevli saymıştım kendimi, ve bu değer yargılarının ve eleştirilerin oluşması için gerekli bir temeldi. Fikirlerini açıklamak isteyen, bana soru sormak isteyen arkadaşlarımız aynı objektifliği göstermek zorunda değiller. Ayrıca, ben de cevap verirken aynı objektifliği göstermek zorunda değilim. Bu konudaki benim kişisel fikirlerimi öğrenmek istiyorsanız, işte şimdi zamanı. Teşekkür ederim

BAŞKAN — Sayın konuşmacıya teşekkür ediyoruz.

Sayın Nurkut İnan'a soru sormak isteyen var mı?.. Buyurun.

TURGUT TAN (Siyasal Bilgiler Fak. Öğr. Üyesi) — Benim söylemek isteyeceğim şeyler Sayın Şengöç'nin söylediği bir noktadan başlayıp, Sayın İnan'ın konuşmalarıyla bütünleştirip ortaya koymaya çalışmak olacak

Bu yüksek öğretimin bütünlüğü de aşağı yukarı doğrudan veya dolaylı ilgili sayılabilir. Sayın Şengöç, yüksek öğretimdeki aksaklıkları gayet isabetli bir şekilde vurguladılar. Önlemlere gelindiğinde iki grup önlem ileri sürdüler. Bunlardan bir grubu yükseköğretim sisteminde yapısal değişiklik, eğer yanlış anlamadıysam, ikinci grup, yüksek öğretimde yönetsel ve işlevsel değişiklik. Şimdi yapısal sorunlarla işlevsel ve ona bağlı yönetsel sorunların ben birbirinden ayrılabileceğini sanmıyorum. Neden sanmıyorum: Bugün yüksek öğretim diyorum, daha doğrusu üniversiteler yasa tasarısı bir yüksek öğretim çerçeve yasası olma iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Her ne kadar adı üniversiteler yasası ise de. Belki bu şundan mazur görülebilir: Yüksek öğretim üniversiteler içinde bütünleştirilmiştir binaenaleyh adı üniversiteler yasası oldu, her ne kadar yüksek öğretimi içermekte ise de. Bu belki mazur gösterebilecek bir neden olabilir. Fakat, öyle sanıyorum ki, Yüksek öğretim kurumları dediğimiz zaman farklı kurumlar karşımıza çıkmakta, işte Milli Eğitim Temel Kanunu demiş ki, üniversiteler, akademiler, yüksekokullar, bu kurumsal ayrımı zaten kendisi yapmış, Benim Kanımca kurumsal ayrım, ki kurumsal ayrım sonuç olarak bir hukuksal statü ayrımıdır, çünkü her kurumun düzenlenmesi, belirli bir statünün belirlenmesidir, yani bir hukuki düzenleme konusudur. Onun temelindeki nedir? Bunun temelindeki de işlevsel tanımdır. Yani, bir yüksek öğretim kurumunun işlevsel tanımını doğru yaparsanız o yüksek öğretim kurumuna karşılık olacak hukuksal statüyü de doğru belirleyebilirsiniz. Sanırım Türkiye'deki karışıklık, yani işte Ege Üniversitesinde akademinin İktisadi Ticari Bilimler Fakültesi haline gelmesi üzerine, getirilmesi üzerine iki Anayasa Mahkemesi kararı. Bu Anayasa Mahkemesi kararlarını nasıl uygulayacağız diye Danıştay'dan istenen istişari görüş ve Danıştay'ın verdiği ilginç yorum, ondan sonra Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün akademik unvan verip veremeyeceğine dair Danıştay kararı ve nihayet iktisadi ticari ilimler akademilerine ilişkin Danıştay kararı ve nihayet iki gün önce

Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararı. Butun bunlar aslında öyle sanıyorum ki bir noktaya gelip dayanmaktadır. O da: Yüksek öğretim kurumlarının işlevsel tanımlarını doğru yapabiliyormuyuz? Yapıyorsak, bu işlevsel tanıma uygun statüyü belirleyebiliyor muyuz? Anayasa Mahkemesi ve Danıştay, bu vermiş olduğu kararlarda aslında böyle bir işlevsel tanım yapma çabası göstermişlerdir. Sırf bir örnek olsun diye size Anayasa Mahkemesinin Orta Doğu Teknik Üniversite Yasasına ilişkin kararından bir parçayı okumak isterim. Diyorki Anayasa Mahkemesi:

"Oysa üniversiteler, sadece günlük teknik gereksinimleri karşılayan bir yüksek okul durumunda da değildirler. Ülkenin içindeki ve dışındaki bilimsel hareketleri ve gelişmeleri izlemek ve incelemek kurumlar hakkında bilimsel araştırmalar, değerlendirmeler ve eleştiriler yapmak, böylece ülkenin bilimsel, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel ve hukuk gelişmesine katkıda bulunmak zorundadırlar. Bunun üstüne çıkamayan, yurttaki hareketleri izleyip eleştirmeyen bilimsel veriler yayınlama gücünden yoksun ve sadece olanı öğretmekle yetinen, yaratıcı gücü olmayan kuruluşlar, adı ne olursa olsun, gerçek anlamda üniversite sayılamazlar."

Aslında bu, temelinde bir işlevsel tanım yapma çabası olarak görülebilir. Danıştay kararlarında da benzer durumlar vardır. Fakat buna rağmen mesela Anayasa Mahkemesi, diyelim akademilerle üniversiteler arasında bir hukuksal statü ayrımı yapmanın gereksiz olduğu izlenimini verebilecek bir yoruma gitmiştir hareket noktası bu olmakla beraber. Buna karşılık Danıştay farklı bir yoruma gitmiştir, statüsüsül ayrım yapmıştır. Oysa yaparken de Danıştay kararında demektedir ki akademiler, üniversite düzeyinde, üniversite niteliğinde faaliyette bulunmaktadırlar. Yani, bir yüksek mahkeme aynı şeyden hareket edip farklı bir statü ayrımını ortaya koymaktadır, ötekisi bir başka gerekçeden hareket edip farklı bir sonuca varabilmektedir. Meselâ, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsüyle ilgili olarak Danıştay, yine bir işlevsel tanım yapma çabasına girmiş, diyor ki: Kanun koyucunun Enstitüyü, "akademik ve ilmi kariyer veren bir kuruluş olmaktan ziyade belirli bir konu çerçevesi içinde ülkemiz ve Orta Doğu memleketlerinde araştırma ve öğretim merkezi olması amacını güttüğünü söylemektedir", diyor. Buna benzer şeyler. Yani, yargı kararlarında birtakım işlevsel tanım çabaları dikkat çekmekte, fakat arada bir tutarlılık yok, farklı sonuçlara varılabilmektedir. Sorun, yüksek öğretimin üniversiteler içerisinde bütünleştirilmesi sorunu, yahut da bazı yazarların bütünleşme korkusu diye ortaya koydukları şey, aslında böyle çok somut durumlarda üniversite öğretim üyeliği veya akademi öğretim üyeliği unvanları arasındaki farklar, bir kurumun kendi unvanlarını ötekisine karşı koruması şeklinde ortaya koymak değil, bu işi belki basitleştirmek, ama eğer kurumlar arasında bir işlevsel tanım farklılığı varsa, o işlevsel tanıma uygun, onun paralelinde bir hukuksal statü oluşturma zorunluluğu da vardır.

Somut olarak tasarı konusunda, belki tasarı çok ayrıntıya girmiştir, çerçeve yasa niteliğinde kesin olarak değildir, çok ayrıntıya girmiştir. Bir çerçeve yasa olması temenni edilirdi hazırlanmış olan tasarrının.

İkinci son bir nokta da söylemek istediğim, yine Sayın Şengonca ve Sayın İnan'ın söylediklerinden hareket ederek, bu bütünlüğü sağlayacak merkezi yönetim sorunu. İşte yüksek öğretim kurumu iptal edildi görevleri yetkileri üniversiteler açısından en azından, üniversitelerarası kurula bu işlevleri yerine getire-

cek bir nitelik kazandırılmak isteniyor tasarıda. Şimdi, Anayasanın açık ilkesi var, ekonomik, sosyal, kültürel kalkınma plana bağlanarak yapılır, diye. Planları açtığınız zaman, yüksek öğretimle ilgili Birinci Plan, İkinci Planda, Üçüncü Planda, hemen hemen birbirinin aynı öneriler yer almakta. Eh, Üçüncü Planda aynı öneri, Birinci Planda da aynı öneri yer almışsa, üç plan döneminde bu konuda hiç bir şey yapılmamış demektir, aynı öneriler tekrarlandığına göre. Bundan sonra yapılabilecek mi? Bu sorun var. Bundan sonra yapılıp yapılmaması bu konudaki kararların merkezi bir mekanizmaya bağlanmasına bağlı ve planlama ile iyi ilişkinin (Sizin söylediğiniz gibi sayın Şengonca) kurulmasına bağlı. Yani yüksek öğretim, üniversitelerarası kurulda kendi başına oturup sırf üniversite mensuplarından meydana gelen bir kurum niteliğine sokulursa ve merkezi idareyle, ilişkisi nasıl yürütülecek? Bizde şöyle bir yanlış anlama maalesef bulunmaktadır. Üniversite, bazı çevrelerde diyelim; idareyi kesin olarak üniversitenin dışında tutmak. İdare dediğim şey bakanlıklar. Bunu kesin olarak üniversitenin dışında tutmak. Çünkü özerklik sınırı vardır, idare müdahale edemez. Peki, biz üniversite bütçesine para gereksinimi duyduğumuz zaman nereye gidiyoruz? Maliye Bakanlığına gidiyoruz, üniversite Maliye Bakanlığına gidiyor. Gittiğiniz, ilişkiye girdiğiniz bir kurum var, Maliye Bakanlığı. Devlet Planlama Teşkilatı, çeşitli kararların alınmasında görüş istenen teşekkül. Plan, kamu kısmı için emredici diyorsunuz, özel kesim için yol gösterici diyorsunuz. Kamu kesimi nedir? Üniversiteler de kamu kesiminde. Ünversteler çin de emredici demektir. Bu emrediciliği nasıl sağlayacağız? Birtakım üniversitelerle ilgili kararların alınmasında planlama mekanizmasını doğrudan veya dolaylı bir şekilde karar mekanizmasına sokmak suretiyle ancak bu bağlayıcılığı sağlayabiliriz. Hatta benim kanımca bazı bakanlıkların, yani üniversite ile ilgili bazı bakanlıkların merkezi bir organa temsilci göndermelerinde de yarar vardır idareyle ilişkiyi sağlamak bakımından Şu anlayışa katılmıyorum: Efendim, hangi siyasi parti iktidarda olur, hangi bakanlık temsilci göndererek, o parti olursa iyi, o temsilci gönderirse problem çıkmaz ama hükümet değişirse, o temsilci gönderirse problem çıkar. Yani, biz değişecek siyasi iktidarlara göre konunda birtakım kurumların mekanizmasını kuramayız. Ya bu mekanizma kurulur, Milli Eğitim Bakanlığından temsilci gelecek veya Gençlik Spor Bakanlığından temsilci gelecek denir, yahut da denmez. Olasılıklara göre ileride çıkacak bir yasal düzenleme yapılmaz. Ve ben bunu özerklikle de ters düşen bir nokta olarak görüyorum.

Özerklikle ters düşebilecek olan noktalar şunlar olabilir. Mesela, geçen gün tesadüfen üyesi olarak bulunduğum komisyonda bir tasarı incelendi, çeşitli mesleklerdeki unvan ve kademelerin gösterilmesine ilişkin bir tasarı. Orada diyor ki, Lisans öncesi, lisans, lisanüstü programların bu belirlenen kademelere göre nasıl gerçekleştirileceği, Milli Eğitim Bakanlığının hazırlayıp Bakanlar Kurulunun kabul edeceği yönetmeliğe göre gerçekleştirilecek. İşte bunu yaptığınız anda bu özerklikle bağdaşmaz. Yoksa bir yeri idari karar mekanizmalarına sokmak ayrı bir konu.

Benim söyleyeceklerim bundan ibaret. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ederiz.

Sayın İnan, konuşmacıya cevap verecek misiniz? Buyurun.

KONUŞMACI — Sayın Tan'a ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Görüşlerinin önemli bir bölümüne katılıyorum. Bunu önce özellikle vurgulamak isterim. Ancak bir konuda belki kısmen ayrılıyoruz denebilir. O da, zaten bu taslağın en çok tartışmaya yol açan konusu bütünlük meselesi. Sayın Tan dediler ki,

işlevleri ayrı olan yüksek öğrenim kurumlarının statüleri de ayrı olmalıdır. Bu konuda daha doğru bir şey söylenemez, haklılar. Yalnız, bizim halen mevcut olan sistemimizdeki ve Milli Eğitim Temel Kanunundan gelen ayırım, yani üniversite, akademi ve yüksek okul ayırımı, benim gördüğüm kadarıyla pek doğal bir ayırım değil. Bugünkü Türkiye'nin yüksek öğretim kurumlarının erişmiş oldukları düzeyde artık akademi ile üniversite arasında bir işlev farkı kalmış olduğunu sanmıyorum. Bunun böyle olmaması gerekirdi belki, ama o konunun başka bir yönü. Ama bugün fiilen durum böyledir. Yani bir üniversite kadar, hatta birçok üniversitelerden çok daha nitelikli yüksek düzeyde bilim üreten kurumlar haline gelmişlerdir akademiler.

Taslağın burada yapmak istediği şey, varacağı sonuç iyi ya da kötü bilebilir, onu bilemeyiz. Ama taslağın yapmak istediği şey bence yerinde andır, o da şu: Artık akademi, üniversite ayırımını kaldırmak, bir ikincisi, akademi diye bir yüksek öğretim kurumu kavramından vazgeçmek. Ya üniversite vardır, ya yüksek okul vardır. Dikkatinizi şuraya çekmek istiyorum: Yüksek okulların işlevlerinin, üniversiteden değişik olduğu taslakta göz önünde tutulmuş. Gerek üniversitenin yönetimine katılmaları açısından, gerek kuruluşları açısından yüksek okulların ayrı bir statüsü olduğu belirlenmiş. Belki yine Sayın Tan arkadaşımın dediği gibi, biraz fazla ayrıntılı olarak belirlenmiş, ama böyle bir ayırım yapılmış. Taslağın yaptığı şu: Akademileri ortadan kaldırmış, bir kısmını üniversite haline koymuş, bir kısmını fakülte ya da yüksek okul olarak belki akademi ismini muhafaza etmesine rağmen üniversitelere bağlamış. Gönül isterdi ki, bu cesareti gösterebilen yani bir kurumu ilerletmek cesaretini gösterebilen taslak, bazı kurumları da geriletmek cesaretini gösterebilsin. Yani bugün bizim belirlediğimiz bilimsel çerçeve içinde üniversite sayılamayacak üniversitelerin sayısı da az değil. Gönül isterdi ki, nasıl bazı akademiler üniversite oluyorsa bazı üniversiteler de fakülte olarak başka üniversitelere bağlanabilsin. Fakat bu tabii çok büyük dalgalanmalara yol açacak bir adım olurdu, bu nedenle yapılmamış.

Merkezi yönetim hakkında Sayın Turgut Tan'ın sözlerine tümüyle katılmaktayım. Yani, taslağın ana eksik noktalarından bir tanesidir bence de bu. Ayrıca, şimdiki kadar üniversite hakkındaki yasalarda da eksik noktadan bir tanesi bu. Kendisinin de dedikleri gibi, özerklik ilkesini zedelemeyen devlet ya da hükümet - üniversite ilişkileri gerektiği gibi düzenlenmemiştir, benim kanım da bu. Taslakta, özellikle karar verme sürecine devletin ya da bakanlıkların, Devlet Planlama'nın katılmasını sağlamak, önemli ve yerinde bir adım olurdu sanıyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın konuşmacıya teşekkür ediyorum.

İkinci sözü Sayın Halük Anıl aldılar, buyurun efendim.

Doç Dr HALÜK ANIL (A.İ.T.İ.A. Öğretim Üyesi) — Konuşmacılara, bu kadar kısa süre içinde bizi kapsamlı bir şekilde aydınlatırları için şükran borçluyuz. Ben burada sözü fazla uzatmadan bir iki nokta üzerinde durmayı yararlı görüyorum.

Bunlardan bir tanesi bütünleşme meselesi. Aşağı yukarı iki tebliğ de de üzerinde durulan bir konu. Yalnız ben bütünleşmenin, daha doğrusu Milli Eğitim Bakanlığının bütünleşmede aradığı şeyin yeterince tartışılmadığı kanısındayım. Bütün noktalarının kapsamı itibarıyla ele alınmadığı kanısındayım. Bütünleşmeyi çok geniş kapsamda ele almak gerekir ve tahmin ediyorum Milli Eğitim Bakanlığı bu yaklaşım içindedir. Halbuki biz bir anlamda bütünleşmeyi

birtakım kurumların bir araya gelmesi, aynı yasa çatısı altında toplanması, bir şemsiye altında yağmurdan korunması gibi şekillerde yorumluyoruz. Benim gördüğüm kadarıyla bu tasarıda getirilmek istenen ilkelerin yüzde elliden fazla bütünlük kavramı içinde mütalaa edilmekte. Mesela ben bütünlüğe taraftarım ama demokratikleşmeye değilim, böyle bir şey söz konusu olamaz. Çünkü bu en alt düzeyde birim içi bütünlüktür. Ne demektir?, Öğretim üyesi, öğretim yardımcısı ve idari personelin bütünlüğü kavramıdır.

Ondan sonra, kurumlar ayrı çalışsın, şöyle yapsın, böyle yapsın değil kurumlar arası bir bütünlük üniversite çatısı altında toplanıyor. Bu da bir ayrı bütünlük. Onun içinde çok fazla otonomi ararsanız, yine bu bütünlüğü reddetmiş olursunuz.

Ondan sonra, bir üst düzeyde daha bütünlükten bahsetmek mümkün. Ne diyebiliriz? Üniversite çatısı altında bir bütünlük. Şimdi espri, yalnız bütünlük öğeleriyle birlikte geliyor buraya. Ne oluyor?: Üniversite çatısı altına, bu kurum girsin, bu kurum girmesin. Yahut şu olsun bu olsun, işte işlevsel ayırım vardır, öğretim üyesi şu niteliktedir, bu niteliktedir. O zaman yine bütünlüğü reddediyorsunuz.

Ondan sonra, biraz daha devam edelim: Bu tasarının işte şurasına taraftarız ama Planlama yahut Hükümet çok fazla müdahale etmektedir. Bu da bütünlüğe aykırıdır. Çünkü, burada amaçlanan şey, kamu yönetimi ve Planlama ile bütünlüktür. Yani toplumdaki soyutlanmış, toplumun kurumlarından soyutlanmış bir üniversite modeli düşünmek biraz zordur. Biraz daha da ileriye gidebiliriz, ekonomiyle bütünlük, hatta biraz daha, toplumla bütünlük. Yani, aşağı yukarı bir bütünlük kavramını buna ilave edilecek birtakım noktalar olmasına rağmen geniş kapsamda düşünmek gerekir. Bu platformda tartışmaya açılmasında ben yarar gördüm.

Şimdi, konu tabii bizim kurumumuzu da kısmen ilgilendirmekle beraber bir iki noktayı vuzuha kavuşturmakta ben yarar görüyorum. Genellikle, bazı gelişme temposu içine giren kurumlar, diğer kuruluşların mevzuatını çok ince tetik etmelerine karşı, bu problemleri daha uzaktan karşılayan bazı kuruluşlar bu zahmete pek katlanmıyorlar ve onun için değişik değişik yorumlar ortaya kondu. Ben araştırdım, mevzuatı, baktım ne olmuş Türkiye'de? Arkadaşımızın dediği gibi, 1923 yılından başlıyor bu iş. Darülfünun'un İstanbul Üniversitesine dönüştürülmesi. O sırada ondan daha modern bir kuruluş var, ismi üniversite değil, Yüksek Ziraat Enstitüsü, aynı tarihlerde, gayet ilginç bir gelişme. Ondan sonra İstanbul Teknik Üniversitesi, ondan sonra Üniversiteler Kanununun çıkışı, Üniversiteler Kanununun içine Ankara'da daha önce kurulmuş olan fakültelerin girişi ve Ankara Üniversitesinin bir fakülteler konfederasyonu olarak ortaya çıkışı. Daha sonra 1948'de buraya Ziraat Enstitüsünün Ziraat ve Veteriner Fakültelerinin katılması, Orman'ın İstanbul'a verilmesi gibi birtakım gelişmeler var. Ondan sonra 50'li yıllarda değişik bazı gelişmeler var, kendilerine mahsus özellikler taşıyan hükümleri olan, gerek öğretim üyesi niteliği bakımından, gerek yönetsel açıdan özellik taşıyan birtakım üniversiteler kurulmuş: Karadeniz Üniversitesi gibi, Atatürk Üniversitesi gibi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi gibi. Yalnız bunlardan Ege, çok kısa sürede mevcut o günün geçerli olan 4936'sına intibak eden bir kuruluş, onun dışındakiler daha özel statülere sahip kuruluşlar. Arkadan, 1960'lara geçiyoruz. 1967'de Hacettepe Üniversitesi bir optimizasyon modeliyle ortaya çıkıyor. Yani bir yandan bazı güvenceler itibarıyla klasik üniversite modelinin yararlarından söz ediyor, bir taraftan da özel hükümler getiriyor. Yani gerçek bir optimizasyondur bu.

Sonra, Boğaziçi gelişmesi var, Üniversiteler Yasasının yeniden elden geçirilmesi olayı var. Daha sonra, Üniversiteler Yasasından sonra çıkan bazı noktalarda özel hükümler taşıyan bir sistem. Butun bunlara bakıyoruz, akademi dediğimiz ve tanımlamakta çoğunlukla güçlük çektiğimiz ve hatta Türkiye'deki yüksek öğretimi ikilemi içinde gördüğümüzde, çoğu zaman üniversiteler dışındaki kesiminde mutalaa ettiğimiz durum çıkıyor. Halbuki bakıyoruz. 1959 senesinde bir Yüksek Ticaret Okulu var ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanununu esas alarak bir kanun çıkartılmış, işte bütün işlevleri de burada tanımlanmış; yani öğretim, eğitim, araştırma yapar, denilmiş. Yasa Yüksek Ticaretin öğretim üyelerini devam ettirmiş görevine, ve ondan sonra tamamen üniversiter bir kariyer, gelişmiş.

Daha sonra 1969'da mühendislik akademileri gelişimi var, o biraz daha farklı bir model. Aynı şekilde Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin gelişimi, de var.

Şimdi bunları incelemeden, son günlerdeki birtakım gelişmelerin de etkisi ile kurumların, 20 - 30 sene önce tanımlanmış işlevlerinde değişikliğe gitmek yahut bunları tartışma konusu yapmak, biraz zaman israfı gibi geliyor. Nitekim, Anayasa Mahkemesi, yorumlarını bu yöne getirdi. Yani Türkiye'de, netice itibariyle bir ismi olan üniversiteler vardır, bir de ismi olmayan üniversiteler vardır. Bunun artık tartışılması pek yerinde olmayacaktır.

O bakımdan ne yapmak gerekir? Gayet tabii en kısa sürede bu uyumu sağlayacak öbür kurumların gelişmesine de hiç bir katkısı esirgemeyecek bir oluşuma yol açmak gerekir.

Şimdi bu çerçeve içinde ben, Sayın İnan'ın tabii son söylediklerine gönülden katılmak durumundayım. Gelişmeleri izlemekte yarar var kurumları izlemekte yarar var. Ben özellikle bu konuda sayın ilgililerin biraz daha fazla dikkat sarf etmesi gerektiği kanısındayım.

Şimdilik teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Anıl'a teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, vaktimizi çok aştık, biraz bunda geç başlamamızın da nedeni var. Sayın İnan'ın cevap hakkını kullanmasından sonra izninizle 10 dakikalık ara vermek istiyorum üçüncü bildiri için.'

Buyurun Sayın İnan.

KONUŞMACI — Sayın Anıl arkadaşımın söylediklerine tumden katılıyorum, zaten aynı fikirde olduğumuzu ben daha önce de belirtmiştim. Bir olanak sağladı bana, taslak hakkındaki bir görüşümü daha sizlere aktarabilmek, açısından, şimdi arz etmek istiyorum. O da şu:

Üniversitenin işlev ve görevleri. Klasik anlamda şu veya bu olduğu tartışılabilir. Önemli olan biz, asgari müştereklerde birleşebiliriz bu konuda. Yalnız dikkatinizi taslağın genel sistemine çekmek istiyorum. Taslak ile, üniversiteye klasik görev ve işlevinin dışında bir görev yüklenmiştir. Bu görevin yüklenmiş olması eleştirilebilir, iyidir ya da kötüdür. Bence yerinde olmuştur, ama tartışmaya açık, o da şu: Üniversite, bir eğitim, araştırma, bilim üretme ve yayma kurumudur, temelde zannediyorum asgari müşteregimiz bu. Ama taslak, üniversiteye, Türkiye'de yüksek öğretimin denetimi, yönetimi görevini ayrıca yüklemiş bulunmaktadır. Bu açıdan değerlendirmek gerekir taslağı. Üniversitenin şimdiye kadar olan görevlerine ek bir görevdir. Diğer bir deyimle, şimdiye kadar Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı ya da başka kuruluşların elinde olan bu görev, taslak ile tümüyle üniversiteye devredilmiş omaktadır, bu görevi üni-

versite yerine getirecektir bundan boye. Bu nedenle, universitenin çatısı altında toplanan kurumların hepsinin aynı işlevi, aynı görevi görmesi zaten aronmaktadır. Ayrı ayrı işlevleri olacağı önceden öngörölmüştür, buna uygun maddeler de taslağa konmuştur, bu hususu gözden kaçırmamak gerekmektedir. Diğer bir deyimle şunu demek istiyorum: Taslağa yöneltilen, bütünleşme ilkesine yöneltilen ana eleştirilerden bir tanesi, değişik işlevlerdeki kurumların bir arada toplanmasının sakıncalı olacağı eleştirisidir. Bence bu eleştiri yersiz, daha doğrusu dayanağı olmayan bir eleştiridir.

Bu taslakla üniversite yeni ve Türkiye için çok önemli bir görev yüklenmiş bulunmaktadır. Bundan sonra duamız, üniversitenin bu görevin altından alınının akıyla çıkabilmesidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Katılan arkadaşlara teşekkür ederim

Üçüncü bildiriye dinlemek üzere 10 dakika ara veriyoruz.

Teşekkür ederim.